Мова Текст Людина

Психолінгвістичні методи аналізу текстів

Наталія Непийвода, Тетяна Скотникова

> Тексти — це не лише слова, а й відображення мислення, емоцій і особистості автора.

1 Психолінгвістичний аналіз тексту

- Текст — головне джерело інформації в журналістикознавстві.
- Поряд із традиційним аналізом (тема, ідея, образи, стилістика) використовуються психолінгвістичні методи.
- Психологічні особливості автора відображаються у виборі лексичних і граматичних засобів.

2 Психіатричний аналіз

- Зіставляє текст із психологічними характеристиками (акцентуаціями).
- В. Бєлянін виділяє типи текстів:
  «світлі» — параноїдна
  «темні» — епілептоїдна
  «красиві» — демонстративна
  «веселі» — маніакальна
  «сумні» — депресивна.
- Дає змогу реконструювати картину світу автора і визначити його психологічний тип.

3 Інші психолінгвістичні методи

- **Психоаналітичний аналіз** — виявляє сексуальну символіку, приховану агресивність.
- **Мотиваційний аналіз** — визначає мотиви (фізіологічні, влади, особистих досягнень, приналежності).
- **Емоційно-лексичний аналіз** — оцінює емоційну насиченість тексту.
- **Фоно- і кольоросемантичний аналіз** — виявляє неусвідомлювані фонетичні, ритмічні, колірні та асоціативні компоненти.
- **Діагностика мета-програм** — оцінює канали репрезентації, організацію простору, часу і руху, категорію «свій / чужий» тощо.

4 Контент-аналіз

- Кількісно-змістовий метод дослідження текстів.
- Передбачає пошук мовних індикаторів (одиниць аналізу) певних змістових понять (категорій аналізу).
- Визначення частоти їх уживання та співвідношення з іншими одиницями і зі змістом усього твору.

> Робить зміст тексту вимірюваним.

ТЕМА

Психолінгвістичні методи аналізу текстів

Наталія Непийвода, Тетяна Скотникова

5 Категорії та одиниці контент-аналізу

- Категоріями аналізу можуть бути:
  - поняття (окремі терміни);
  - тема, виражена в тексті;
  - суспільна подія, офіційний факт, випадок;
  - позиція автора.
- **Одиниці аналізу** — конкретні мовні індикатори (лексеми, граматичні конструкції).

Приклад:
Активні конструкції — наявність власної відповідальності.
Пасивні конструкції — її відсутність.

6 Процедура контент-аналізу

1. Виявлення категорій аналізу (на основі гіпотези та завдання).
2. Виділення одиниць аналізу (мовних індикаторів).
3. Визначення вибіркової сукупності текстів.
4. Розробка таблиці контент-аналізу.
5. Обробка даних (вручну чи на комп'ютері).
6. Складання підсумкового звіту (кількісного або якісного).

7 Семантичне шкалування

1 2 3 4 5

- Кожній одиниці аналізу присвоюється числове значення (шкалове).
- Приклади шкал:
  - політична орієнтація;
  - «ліві (1) — праві (5);
  - «реакціонери (1) — радикали (5),
  - «шовініст (1) — крайній націоналіст (5).
- Використання кількох шкал утворює **семантичний простір**.
- Шкалування переводить якісну інформацію в кількісну, придатну для комп'ютерної обробки.

8 Переваги, обмеження та висновок

Переваги:
- достатньо об'єктивний результат;
- зміст тексту стає вимірюваним;
- можливість точного обчислення.

Обмеження:
- кількісні показники залежать не лише від автора, а й від контексту;
- ризик маніпуляцій (наприклад, у медіатекстах).

Висновок:
- доцільно поєднувати якісно-описові методи з кількісно-змістовими (контент-аналізом) для перевірки, доповнення та підвищення валідності наукових розвідок.

Підсумковий контроль
(теоретичний і практичний)

1. Назвати основні психолінгвістичні методи аналізу текстів.
2. Пояснити сутність та етапи контент-аналізу.
3. Визначити його переваги й обмеження.

Аналізуючи текст — краще розуміємо людину ♡